УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Реєстрація суб'єкта
у сфері друкованих медіа:
Рішення Національної ради
України з питань телебачення
і радіомовлення № 2694
від 05.09.2024 року
(Ідентифікатор медіа
R30-04515)

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ

Засновано
в 2001 році

Передплатний індекс
23823

ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЧАСОПИС
1 (100)' 2026

DOI: 10.32782/NPU-VOU.2026.1(100)

Засновники

ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО
ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Редакційна колегія журналу «Вища освіта України»

Головний редактор

АНДРУЩЕНКО Віктор Петрович, доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Заступник головного редактора

ГОНЧАРЕНКО Катерина Сергіївна, кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Україна

Редакційна колегія

АБИСОВА Марія Анатоліївна, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри політології, соціології та філософії, Державного університету «Київський авіаційний інститут», Україна

БОЙКО Анжела Іванівна, доктор філософських наук, професор, академік Академії вищої школи України, академік Академії політико-правових наук України, завідувач кафедри філософських, політичних і психологічних студій, Черкаського державного технологічного університету, Україна

ВАБАЛАЙТЕ Рута Марія, доктор філософських наук. професор, професор Інституту гуманітарних наук, Університету Миколаса Ромеріса, Вільнюс, Литва

ГОРБАНЬ Олександр Володимирович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії та релігієзнавства, Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, Україна

ГОЦАЛЮК Алла Анатоліївна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, Київського національного університету будівництва і архітектури, Україна

ЖИЖКО Тетяна Анатоліївна, доктор філософських наук, професор, заслужений працівник освіти України, професор кафедри менеджменту, системного аналізу та міжнародних відносин, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Україна

ISSN 2078–1016

ОБЕР Йозеф, доктор філософії, професор хабілітований кафедри прикладних соціальних наук, Сілезького технічного університету, Експерт Національного центру досліджень та розробок (NCBR), Глівіце, Польща

ПОПЕРЕЧНА Галина Антонівна, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та суспільних наук, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Україна

РЕВІН Фрол Геннадійович, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри ЮНЕСКО з наукової освіти, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Україна

САМЧУК Зореслав Федорович, доктор філософських наук, старший науковий співробітник, заслужений діяч науки і техніки України, головний науковий співробітник відділу політичної культури та ідеології, Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, Україна

ТЕРЕПИЩИЙ Сергій Олександрович, доктор філософських наук, професор професор кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Україна

ТРИНЯК Майя Вікторівна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії імені професора М. Д. Култаєвої, Харківського національного педагогічного університету

ЧОРНОМОРДЕНКО Іван Васильович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, Київського національного університету будівництва і архітектури, Україна імені Г. С. Сковороди, Україна

Суб'єкт у сфері друкованих медіа – Український державний університет імені Михайла Драгоманова (вул. Пирогова, 9, м. Київ, 01601, rector@udu.edu.ua, тел. (044) 234-11-08).

Фахова реєстрація (категорія «Б»): відповідно до Наказу МОН України від 10.10.2022 № 894 (додаток 2).
Спеціальності: «В10 Філософія», «А1 Освітні науки».

Періодичність виходу: 4 рази на рік.
Мови видання: українська, англійська.

Адреса редакції:

01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
тел.: +38 (096) 398 20 03

Матеріали для публікації можна надсилати електронною поштою: vou@udu.kyiv.ua
Сайт журналу: journals.udu.kyiv.ua/index.php/vou

Схвалено рішенням вченої ради Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 10 від 29 квітня 2026 р.)

© Вища освіта України, 2026
© Педагогічна преса, 2026
© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2026

УДК 37:001.895]:1
DOI https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2026.1(100).01

Віктор АНДРУЩЕНКО,
доктор філософських наук, професор,
член-кор. НАН та академік НАПН України, ректор
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
https://orcid.org/0000-0002-7997-5913

ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА (ФІЛОСОФСЬКИЙ ЕКСКУРС)

У статті здійснено ґрунтовний аналіз інноваційного розвитку освіти в контексті історичного та сучасного суспільного поступу. Підкреслено, що педагогіка як наука постійно оновлюється під впливом нових викликів, а інновації стають ключовим чинником її розвитку. Розкривається філософське осмислення поняття «новизни» як основи інноваційного прогресу, що поєднує традиційні знання з новими ідеями та відкриттями.

Особлива увага приділяється ролі освіти у формуванні особистості, здатної до створення та впровадження інновацій. Наголошено на необхідності інтеграції науки, освіти і практики як основи ефективного розвитку суспільства. Проаналізовано сучасний стан української освіти, її проблеми та виклики, зокрема потреба в модернізації, цифровізації та переорієнтації на інноваційне мислення.

Обґрунтовано необхідність формування нової стратегії розвитку освіти в Україні, яка відповідатиме умовам інноваційного типу прогресу та сприятиме підготовці конкурентоспроможного людського капіталу.

Ключові слова: інноваційна освіта, педагогіка, інноваційний тип прогресу, модернізація освіти, інтеграція науки і практики, освітні технології, цифровізація, інноваційне мислення.

Viktor ANDRUSHCHENKO

PEDAGOGICAL INNOVATICS (A PHILOSOPHICAL EXCURSION)

The article provides a thorough analysis of the innovative development of education in the context of historical and contemporary social progress. It is emphasized that pedagogy as a science is constantly evolving under the influence of new challenges, and innovations become a key factor in its development. The philosophical interpretation of the concept of "novelty" is revealed as the foundation of innovative progress, which combines traditional knowledge with new ideas and discoveries.

Special attention is given to the role of education in shaping an individual capable of creating and implementing innovations. The necessity of integrating science, education, and practice is highlighted as the basis for effective societal development. The current state of Ukrainian education is analyzed, along with its problems and challenges, particularly the need for modernization, digitalization, and a shift toward innovative thinking.

The necessity of forming a new strategy for the development of education in Ukraine is substantiated, one that corresponds to the conditions of innovative progress and contributes to the preparation of competitive human capital.

Key words: innovative education, pedagogy, innovative type of progress, modernization of education, integration of science and practice, educational technologies, digitalization, innovative thinking.

Як і кожна наука, педагогіка має розвиватись, оновлюватись, збагачуватись новими надбаннями практики. Увійшовши в науковий обіг як наука про закономірності, принципи, методи та форми навчання, виховання і розвитку особистості, педагогіка веде свій відлік від таких світочів мислення і дії як Конфуцій, Платон та Аристотель, а особливо від знаменитого чеського педагога Яна Амоса Коменського. Вагомий внесок у її розвиток зробили такі європейські педагоги як А. Дістервег, М. Монтессорі, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Ф. Фребель. Відомим також є доробок українських теоретиків та організаторів освітнього процесу, зокрема, таких як Г. Сковорода, Д. Ушинський, А. Макаренко та В. Сухомлинський.

Серед шанованих нині зарубіжних та вітчизняних авторів педагогічного мислення та дії, які переймаються цією проблематикою, слід відзначити Ханну Арендт, Василя Кременя, Володимира Євтуха, Івана Зязюна, Марію Култаєву, Маргарет Лену, Стіва Пінкера, Світлану Сисоєву, Наталію Радіонову, Олега Рафальського, Назіпа Хамітова, ряд інших вчених і педагогів.

Здавалося б, з часів виникнення і до наших днів у цій галузі наукового пізнання та практики нічого суттєвого не змінювалось. Учитель і учень, школа і суспільство створили й відшліфували оптимальні моделі взаємодії та, загалом, успішно готують нові покоління до входження в самостійний життєвий процес. Між тим, це далеко не так. Кожен новий етап життєвого процесу формує для освіти постійні нові виклики. Відповіддю на них є впровадження потужних інновацій в освіті, зокрема, оновлення її змісту, педагогічних технологій, методик навчання та виховання, прийомів роботи з учнями з особливими потребами тощо.

Світова динаміка останніх десятиріч посилила інноваційну складову освіти до такої міри, що сформувала спеціалізований (окремий) напрям педагогіки – **«педагогічну інноватику»**, який нині розвивається семимильними кроками. Зупинюсь на його характеристиках більш детально.

Філософське розуміння прогресу як суспільного розвитку від нижчого стану до вищого, що базується на постійному впровадженні новітніх підходів, наукових та практичних досягнень, технологій та організаційно-управлінських рішень, утвердилось порівняно недавно. Довгий час домінувало традиційне повчання з книги Екклезіаста (1:9) – книга Старого Завіту та Танаху, що входить до літератури премудрості. Авторство традиційно приписують царю Соломону, який розмірковує над марністю земного життя, пошуком сенсу буття, смертю та страхом Божим, утверджуючи, що все, крім Бога, є «марнота марнот». «Що було, те й буде», підкреслював автор, засвідчуючи циклічність життя, повторюваність подій та відсутність принципово нового під сонцем. Люди розуміли історію явище, процес, події, поведінку, відносини як такі, що «рухаються по колу», а все сучасне вже існувало в минулому.

Щоправда, певні нові знання, накопичені пізнанням та практикою, які все більше заглиблювались у розуміння природи речей та відносин, все ж додавались. Не помітити їх було просто неможливим. До того ж, у «старому знанні» **відкривались нові сенси**, які теж потрібно було враховувати. Філософська думка відреагувала на цей факт формулою, «все нове є відродженим давно забутого старого з урахуванням приросту знань нової епохи».

З розвитком пізнання та практики в педагогіці, як і в житті загалом, актуалізувалось ще одно твердження: «Tempora mutantur et nos mutamur in illis» – «часи змінюються, і ми змінюємося разом із ними». Цей латинський вираз підкреслює неминучість змін, нагальну потребу адаптації людини до нових обставин, технологій та соціальних умов. Він означає гнучкість, здатність розвиватися та відповідати вимогам сучасності, яка сьогодні стає надзвичайно швидкою.

З часом людство зрозуміло оригінальну діалектику великого Платона: «те, що є новим, є тим самим, а те, що є тим самим, є новим». Розум сформував і підняв авторитет науки, утвердив її у статусі продуктивної сили розвитку суспільства, забезпечив розгляд цих екзистенцій у єдності, взаємній залежності, доповненості знань, підходів, технологій, що в свою чергу дало коло-

ISSN: 2078-1016

сальний імпульс суспільному зростанню, розвитку, процвітанню. На основі єдності традицій та інновацій сформувалось та увійшло в науковий обіг досить містке й продуктивне поняття **«інноваційного типу прогресу».**

Наша епоха стала **суцільно інноваційною**, а підготовка людини до життя в ній як самостійного творчого суб'єкта (людського капіталу), що забезпечує суспільний прогрес, утвердився як необхідна умова процесу новітнього цивілізаційного розвитку. Основну функцію означеного завдання виконують при цьому наука, освіта, культура, виховання і соціальна практика. Зберігаючи традиційні надбання, доповнюючи й оновлюючи їх надбаннями новітніми, людство відкриває щораз нові життєві сенси, можливості й перспективи, а відтак, з одного боку, убезпечує суспільство від застою, загнивання, стагнації, руйнування, з другого – відкриває шлюзи інноваційному типу пргресу як єдино можливому засобу його необмеженого розвитку.

Особлива відповідальність за реалізацію цього процесу покладається на освіту, яка має підготувати людину до творення інновацій, їх сприйняття та реалізації на практиці. Задля цього освіта сама має бути інноваційною як за змістом, так і за методами його донесення до учня-студента через навчальний процес.

Першою ознакою інноваційного типу прогресу є поняття **«новизни», «нового»,** яке створюється на основі проникнення в незвідане, переосмислення традиційно укорінених підходів, наративів, пізнання та практик. Звісно, джерелом новизни може стати несподіване прозріння, своєрідний інтелектуальний прорив, який розриває усталене знання чи предметність, прорізає пітьму й освітлює шлях до істини здавалось б аж ніяк неочікуваним сяйвом. Вчені тоді кажуть: «яблуко на голову впало». Це про Ньютона. Звісно, будь-яка легенда, прикрашає реальність. Однак, у даному випадку їй передували реальні події: вчений, сидячи в саду під час епідемії чуми у 1666 році, побачив, як яблуко впало на землю поруч. Це спостереження спонукало його роздуми про причини гравітації та всесвітнього тяжіння, над якими він розмірковував практично щоденно, а може й щогодинно. Що в цій ситуації вважати закономірністю, а що – випадковістю, полемізувати можна довго, але безперспективно. Фактом є те, що яблуко впало, і вчений це побачив, його думка обігнала реально накопичені знання, перетнула межу невідомого, і він зумів узагальнити й презентувати новизну, на яку науковий світ вже давно очікував. Звідси випливає, що новизна є явищем очікувано-неочікуваним, випадковим і одночасно підготовленим під час попереднього пізнання, і відкривається вона здебільшого людині освіченій, досліднику, науковцю, а не будь-кому, хто опинився саме в цей час і саме в цьому місці. Вчасно помічена, узагальнена, продуктивно оцінена «новизна» є основою інновації, а процес масового впровадження подібного у практику, що забезпечує видимий результат та суспільне зростання, розвиток у різних сферах пізнання та практики називається **«інноваційним типом прогресу»**.

Термін «нове» може вживатися у декількох значеннях, залежно від контексту – від лінгвістики до юридичних визначень. У найширшому сенсі «нове» – це те, що з'явилося нещодавно, яке раніше не було відомим або замінює собою щось старе. Це може стосуватися насамперед **новизни знань про те, що** ми щойно побачили, пізнали чи усвідомили, певної технологічної новинки, нещодавно винайденої або впровадженої в предметне поле мислення та дії, ідею чи процес, а також завдяки введенню неологізмів (нових слів, що виникають для позначення нових понять) або нової трактовки відомих (застарілих) речей, предметів, процесів, відносин...

Зважаючи на зауваження древніх мислителів про те, що «нічого з нічого не виникає» і що «всяке нове» є «відблиском давно забутого старого», цілком справедливо вважається що «всяке нове» «стоїть на плечах» здавна накопиченого знання, тому цілком логічним буде припущення про те, що в основі інновацій лежать відомі, однак призабуті знання, підходи, інтерпретації, які донедавна були основою науково-практичної моделі (системи) світу і до якої намагались

увійти елементи (досягнення) нових гносеологічно-практичних надбань.

У цьому контексті, інноваційний тип прогресу складається «з традиційних та новітніх результатів пізнавально-практичних надбань», «старих-нових практик», так званого випадкового прозріння, де активною стороною, що обумовлює перехід від мислення до дії, є незаперечно новітні знання, підходи, винаходи, розуміння предмету, процесу та відносин у їх історії, сьогоденні і в перспективі.

Щоправда, прибічники традиційного погляду на життя, історію та культуру, як і майже все «старе», практично завжди чинять опір «новому», перешкоджають його впровадженню, нерідко прибігають до фізичного знищення осіб та носіїв (книг, технологій, наукових шкіл), які претендують на його визнання та впровадження в практику.

«Новизна» формується й реалізовується, насамперед, у сферах, що в той чи інший період суспільного пізнання та практики опинились на вістрі суспільної уваги. На шляху її визнання виокремлюються такі основні віхи: «не може бути», «у цьому щось є», «кому це не зрозуміло». У доісторичні та ранньо-історичні часи основу новизни складали вчення про світобудову, розташування небесних світил, географічні відкриття, надбання в основному в галузі природничих наук та медицини, зокрема біології, фізики та хімії. Пізніше пріоритет перехопила техніко-технологічна сфера. У період початку перших соціальних зрушень актуалізувались вчення про людину та суспільство, філософські науки стали предметом першочергової уваги, предметом різного роду утопії, моделей перетворення світу, підвалин його облаштування. Сьогодні на передній план вийшли глобальні проблеми сучасності, особливо, проблеми війни та миру, а також обмеження загроз, інспірованих появою та накопиченням ядерної зброї, загостренням глобальних проблеми сучасності – енергетичної, екологічної, продовольчої, демографічної, інформаційної тощо.

Звичайно, **новизна може «прийти в голову» випадковому суб'єкту, випадковим чином, а то й безпричинно**. Однак, здебільшого вона обдаровує людину освічену, підготовлену, яка безперервно веде активний пошук чогось подібного, щоденно й щогодинно. А перед цим було тривале навчання, освоєння основи основ науки, практичне експериментування, прогнозування тощо. Інновація це не стільки «щасливий випадок», «колесо фортуни», а тим паче, «не забава», а скільки тяжка й тривала дослідницька діяльність, яку можна уподібнити промиванню піску старателем, де серед масиву золотоносної породи інколи трапляється омріяна крупинка золота. Можна собі тільки уявити, яким масивом знань і яким інтелектом, перспективно-практичним і пргностичним світобаченням має володіти людина, яка претендує на роль суб'єкта інноваційного типу прогресу. Це – золотий фонд нації, який треба берегти як зіницю ока. Між тим, в нашій країні він зрощується в загальному масиві здобувачів освіти, наукових знань та дослідницьких практик, більшою мірою (переважно) стихійно, використовується від випадку до випадку, безсистемно і вкрай нераціонально. Через безгрошів'я, необлаштованість належним лабораторним обладнанням, формальне ставлення до організації польових практик та з ряду інших причин, десятки, сотні, тисячі вітчизняних талантів виїздять за кордон, кидають справу, до якої готувались десятиліттями. Суб'єкт інноваційного типу прогресу приживається в Україні неохоче, вкрай обережно, із заздрісною оглядкою на досвід успішних країн світу. Стан розвитку освіти України, виклики, які потребують відповіді, загальна тенденція універсалізації просвітництва потребують радикальних змін. У центрі освіти має бути формування в учнів та студентів здатності до розпізнавання, освоєння, сприйняття інноваційних процесів у всіх сферах суспільного розвитку. У той же час, освіта сама має стати інноваційною, інфікованою новизною, вільною від рутини, спрямованою на пошук і практичне розв'язання завдань у всіх сферах суспільного виробництва.

З проголошенням незалежності, нинішня українська освіта, здійснила ряд продуктивних кроків оновлення, осучаснення, модернізації. Однак інноваційною

ISSN: 2078-1016

вона може вважатись лише «частково». Українська освіта все ще утримує значну частку рутинного знання, досить помітно відірваного від практики, відстає у вимірах цифровізації, використання дискурсних технологій, впровадження в навчальний процес наукової освіти та штучного інтелекту. Вона потребує суттєвого оновлення. Європейський університетський світ, на який орієнтується українська освіта, вже давно розвивається в парадигмі інновацій. За своїм змістом, методологією й методикою здійснення навчального процесу, технологіями та засобами навчання, а особливо за показниками впровадження «наукової освіти» тощо, Європа є лідером й продовжує нарощувати свої можливості. Україна знову, як і пів століття тому, вимушена прийняти технологію «руху навздогін». Наші школярі та студенти, зокрема ті, хто навчається в пересічних закладах освіти, а подекуди навіть учасники різноманітних міжнародних олімпіад та конкурсів, які як правило, здобувають перемоги та призові місця, за показниками інноваційного мислення та дії нерідко все ж відстають від своїх європейських однолітків.

Зважаючи на виклики інноваційного типу прогресу, українська освіта потребує суттєвої і невідкладної модернізації. Упереджуючи широкоформатні педагогічні дослідження, зазначу, що задля цього в освіті мають бути здійснені наступні кроки:

Перше, паспортизація системи. За висновками фахівців, війна завдала освіті такого удару, який докорінно розпорошив систему, спричинив людські, матеріальні та духовні втрати, які нині суспільство не може підрахувати, а відтак, не може більшменш об'єктивно визначити потребу в людських, матеріальних, фінансових і духовних ресурсах, необхідних для відновлення школи та інших закладів освіти.

Друге, країна потребує формування нової стратегії розвитку освіти, принаймні у другій третині XXI століття. Нинішній світ став іншим, ніж довоєнний. Війна витверезила романтичні голови мрійників, фривольних прогнозистів та пророків, поставила учасників навчально-виховного процесу – учителів і учнів, педагогів і студентів, батьків та широкий загал громадянського суспільства на твердий ґрунт військових (оборонних) та післявоєнних реалій. Нова стратегія має формуватись з того, що ми втратили, що маємо, що підлягає швидкому (або довготривалому) оновленню, а також враховувати те, що «хочемо мати», згідно із завданнями і потребами українського суспільство-, культуро- і державотворення. Розраховувати треба й на реальну допомогу з боку цивілізованих країн світу та перспективи взаємовигідної співпраці, зростаючу активність українського суспільства і школи.

Третє, нова просвітницька стратегія має базуватись на тісній взаємодії з практичним виробництвом. Інновації народжуються не в тиші лабораторії, а «на землі», на практиці. Практика задає потребу, формулює завдання, стимулює пошук, підсилює експектації, а головне – нуртує волю до освоєння попередніх знань, а особливо до пошуку нового, незвіданого.

В дитинстві я захоплювався українською казкою «Піти туди – не знати куди, принести того – не знати чого». Здавалося б, все невідоме. Однак казковий герой Іван-стрілець пішов, відшукав і приніс... Приблизно така ж ситуація складається з інноваціями: вчений має піти на виробництво, а виробничник – в університетську лабораторію, а разом (при цьому у єдності зі школярами і студентами) – розпочати спільний пошук невідомого, актуального, суспільно потрібного. Пошук і впровадження наукових знань, новітніх технологій, організаційних рішень, створення конкурентоспроможних товарів і послуг, інноваційний прогрес загалом найбільш ефективно здійснюється на основі **тісної взаємодії науки, освіти і практики**, яка розпочинається з освоєння необхідних знань, підсилюється елементарною екскурсією учнів та студентів на виробництво, спілкуванням не тільки з ученими, які долучають молодь до знань, але й з фахівцями практичного штибу, простими робітниками, які впроваджують ці знання у практику виробництва та експлуатації.

Згадую своє навчання у технікумі, завершення якого вимагало публічного захи-

сту власної конструкторської розробки. Я конструював «реле часу». Вивчав аналогічні зразки, відшуковував необхідні матеріали, підбирав можливі виробництва... Захист пройшов успішно. Але... Виставивши мені відмінну оцінку, головний інженер заводу, який був головою екзаменаційної комісії, «опустив» мене, як кажуть, «з високих небес на грішну землю»: «твоє оригінально сконструйоване реле», – сказав він, – у виробництво не піде!» «Чому?, – запитав я». Відповідь фахівця не тільки вразила, але витверезила. «По-перше, – спокійно роз'яснив фахівець, – підібраних тобою матеріалів у країні немає; по-друге, запропоновані проектом технології нині знаходяться у стадії розробки; нарешті, в країні все ще немає виробництв і фахівців, які б взялись за цю нелегку справу». Пізніше я зрозумів головне: **освіта, наука, конструювання, інноватика дають результат тільки в тісній взаємодії і тільки при умові, якщо базуються вони на міцному ґрунті практики**. Як зазначає В. Кремень, «суспільство, що базується на знаннях, залежить у сво¬єму розвиткові від вироблення нових знань, їх передачі через освіту і практику, розповсюдження через інформаційні та комунікаційні технології, їх використання у ви¬гляді нових товарів і послуг. Саме тому визначальним чинником інноваційного розвитку має стати **інтеграція науки, освіти та виробництва**» [3, с. 382].

Інноваційна освіта потребує наполегливості, впертості і сміливості у переосмисленні традиційно усталеного знання, методик, технологій. Вагомим підгрунтям для неї є також самоосвіта. Основою інноватики є наука, надбання якої осмислюються як в закладах освіти, так і завдяки самоосвіті; самостійне мислення, впевненість людини у своїй силі і можливостях, а головне – наполегливість у реалізації ідеї, яка розгорілась в її душі у будь-який період життя, а особливо у ранньому віці? є складовою просвітництва, розвиток якого слід повсякчас заохочувати. Звісно, у цей час молоду людину роздирають сумніви, вона боїться своїх думок, соромиться «як би її не висміяли». Саме тут треба дотримуватись кантового повчання «сміливо користуватись власним розумом», бути стійким і намагатися йти до кінця.

Яскравим у цьому плані є приклад німецького фізика теоретика, нобелівського лауреата **Макса Борна** (1882–1970), який, захопившись вивченням природи будови атома, звернувся до «батька ядерної фізики», видатного британського вченого **Ернеста Резерфорда** (1871–1937) за порадою, як і в якому напрямі потрібно розгортати дослідження. «Юначе, – відповів той, – ця тема в науці вже вичерпана. Ви не знайдете в ній нічого нового». Вбивча відповідь, між тим, початківця не зупинила. Він сміливо, наперекір авторитету, продовжив пошуки й увійшов в історію науки як один з творців сучасної фізики, який зробив фундаментальний внесок у розуміння будови атома та квантової механіки.

Інноваційна освіта має бути пронизана не тільки практичною доцільністю, але й філософією фундаментальної (наукової) фантазії, відчуттям свободи пошуку, впевненості в здобутих знаннях та можливостях їх подальшого розвитку. Вона нічого не приймає на віру, навпаки – зобов'язує дослідника йти визначеним шляхом до його логічного завершення або ж... до відкриття чогось нового з подальшим впровадженням в практику.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Андрущенко, В. П.** (2012). Роздуми про освіту: філософія та методологія [2-ге вид.]. Київ: Леся. 783 с.

2. **Андрущенко, В. П.** (2025). Просвітницька одіссея розуму. Київ: Знання України. 524 с.

3. **Кремень, В. Г.** (2005). Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Розвиток. Результати. Київ: Грамота. 448 с.

4. **Кремень, В. Г.** (2000). Система освіти в Україні: сучасні тенденції і перспективи. Професійна освіта: педагогіка і психологія: Польсько-Український щорічник / за ред. І. Зязюна, Н. Ничкало, Т. Левовицького, І. Вільш. Вип. ІІ. К.; Ченстохова: Віпол, 2000. С. 11–30.

ISSN: 2078-1016

REFERENCES

1. **Andrushchenko, V. P.** (2012). Rozdumy pro osvitu: filosofiia ta metodolohiia [Reflections on Education: Philosophy and Methodology]. [2-he vyd.]. Kyiv: Lesya. 783 p. [in Ukrainian].

2. **Andrushchenko, V. P.** (2025). *Prosvitnytska odisseia rozumu [An Enlightenment Odyssey of the Mind].* Kyiv: Znannia Ukrainy. 524 p. [in Ukrainian].

3. **Kremen, V. H.** (2005). Osvita i nauka v Ukraini – innovatsiini aspekty. [Education and science in Ukraine – innovative aspects. Strategy. Development. Results]. Kyiv: Hramota. 448 p. [in Ukrainian].

4. **Kremen, V. H.** (2000). Systema osvity v Ukraini: suchasni tendentsii i perspektyvy [The education system in Ukraine: current trends and prospects]. In *Profesiina osvita: pedahohika i psykholohiia: Polsko-Ukrainskyi shchorichnyk – Professional Education: Pedagogy and Psychology: Polish-Ukrainian Yearbook* (Issue II, pp. 11–30). Kyiv; Częstochowa: Vipol [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 20.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 12.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)